

Épüljön atomerőmű Magyarországon ⁽¹⁾

Egy egyezmény előtörténete

1966. december 28-án a magyar és a szovjet kormány egyezményt kötött arról, hogy a Szovjetunió részt vesz „atomerőműnek a Magyar Népköztársaságban történő létesítésében”. A megállapodás eredményeként egy évtized múlva megépült paksi atomerőmű és általa termelt villamos energia ma is meghatározó szerepet játszik Magyarország gazdasági életében. Forrásközlésünk az egyezmény létrejöttének előzményeivel kapcsolatos dokumentumokat mutat be.

Bevezető

1966. december 28-án a magyar és a szovjet kormány egyezményt kötött arról, hogy a Szovjetunió részt vesz „atomerőműnek a Magyar Népköztársaságban történő létesítésében”. A megállapodás eredményeként az atomenergia ma is alapvető szerepet játszik Magyarország gazdasági életében.

Ismeretes az '50-es évek gazdaságpolitikájának középpontjában a nehézipar egyoldalú, erőltetett ütemű fejlesztése állt, ami szinte állandósította a kevés ásványkincsel rendelkező ország energiahiányát. A kormányüléseken gyakran szóba került az energiaellátás kérdése, a szénellátás problémái mellett foglalkoztak a vízi energia hasznosításával is, majd az ötvenes évek közepétől napirendre került az atomenergia alkalmazásának szükségessége. Mindehhez elengedhetetlennek tűnt a Szovjetunióban már meglévő tapasztalat hasznosítása, az ott működő atomerőművek és a hazai uránérc kincs összekapcsolása pedig kézenfekvő volt.

Szabó Benjámint, a paksi erőmű építkezésének kormánybiztosa megállapítása szerint a hazai atomerőmű építési javaslat attól a jól felkészült szakember csoporttól indult ki, akik az ötvenes évek közepétől nagy szorgalommal készültek az atomenergia hazai alkalmazására. Külön ki kell emelnünk azoknak az irányító szakpolitikusoknak a szerepét - *Kiss Árpádot*, *Bognár Rezsőt* és *Sebestyén Jánost*, akik ez ügyben tenni is tudtak.

A Minisztertanács mellett, a gazdaságot közvetlenül irányító MDP Politikai Bizottsága már 1955. február 10-ei ülésén foglalkozott az „atommáglya felállítását végző bizottság” személyi összetételével, ezt követően pedig a május 19-ei ülésen elfogadták, hogy az atomreaktor kérdésében Moszkvában tárgyaló delegáció tagjai *Incze Jenő* külkereskedelmi miniszterhelyettes, továbbá a Központi Fizikai Kutató Intézet (KFKI) munkatársai, *Jánossy Lajos*, *Simonyi Károly* és *Pál Lénárd* legyenek. Vagyis a háttérben komoly tárgyalások folytak az atomreaktorok építéséről.

Újabb nagy lépés volt, hogy a PB 1955. november 3-i ülésén elfogadta az Országos Atomenergia Bizottság létrehozásáról szóló javaslatot, és hozzájárult ahhoz, hogy a Szovjetunióba utazó pártdelegáció a bizottság létrehozásával kapcsolatos kérdéseket - Magyarországon fellelhető nyersanyagkészlet, kitermelő vállalat - felvesse. December elsején már a Rákosi Mátyás vezette párt és kormánydelegáció összetételéről tárgyalt a PB. A küldöttség irányelveit a PB január 2-ai ülésén tárgyalta, amelyen a KGST szakosítását, a párhuzamos termelési kapacitások megszüntetését helyezték előtérbe, de az energiaforrások kihasználása úgyszintén központi szerepet kapott. Eszerint „szervezett kooperáció szükséges a villamos áram termelés szempontjából az atomerőnek a villamos energia termelésben való felhasználása terén”. Ennek érdekében javasolni kívánták egy állandó tervező és konzultáló központ felállítását.

Közben december 6-án a Minisztertanács elnökségi ülésén is döntöttek az Országos Atomenergia Bizottság létesítéséről. **(Lásd az 1. dokumentumot!)** A határozat indokolása szerint fontos, hogy az atomenergia segítségével történő villamos energiatermelésre minél hamarabb megtörténjenek az előkészületek, és a radioaktív izotópok alkalmazása rövid időn belül elterjedjen az ipar, a mezőgazdaság és az orvosi gyakorlat területén. A Bizottság hatáskörébe tartozott a hasadó anyagok és a radioaktív izotópok felhasználásának engedélyezése, az atomerőművek (!) építésének ütemezése, a műszaki, beruházási, gazdaságossági kérdések tanulmányozása, Magyarország urániumkészletének és az atomtechnikában alkalmazott egyéb fémek lelőhelyének felmérése. A határozat az atomenergia békés alkalmazása területén felmerülő feladatok ellátását bízta a Bizottságra, de a hidegháború szellemében előírta, hogy gondoskodni kell az atom- és hidrogénfegyver elleni védekezés megszervezéséről, az ezzel kapcsolatos honvédelmi és légoltalmi feladatok ellátásáról.

Az építkezés képei (www.atomeromu.hu) ⁽²⁾

1956 májusában, Moszkvában újabb konzultációra került sor „a Magyarországon létesítendő atomerőművekről”. A delegáció tagjai *Szabó Ferenc*, *Lévai András* és *Kiss Árpád* voltak. Utóbbi 1956 júniusában számolt be a kormányznak. A szovjet fél egyik javaslata szerint egy Moszkva közelében épülő atomerőmű építésénél magyar tervezők, építők és szerelők vegyének részt, hogy ezzel tapasztalatot szerezzenek. Másrészt azt is elképzelhetőnek tartották, hogy a tervek átadásával egyidejűleg, egy mérnökcsoportot küldjenek Magyarországra. A szokásos berendezéseket teljes egészében a magyar iparnak kellene legyártania, az uránium-töltet szállítását a Szovjetunió vállalja. A kormány augusztusi határozata felszólította az Országos Atomenergia Bizottság elnökét, *Kiss Árpádot*, hogy a Szovjetunió erőmű tervfeladatainak elkészülte után kérjék el a terveket, kérjenek tervező szakembereket, kössenek keretszerződést. A tervek szerint 1956. IV. negyedévében meg kellett volna indítani a szovjet erőmű terveinek adaptálását. Az 1956-os forradalom miatt azonban elmaradt a nagyteljesítményű atomerőmű építése.

Három év múltán megérett a helyzet arra, hogy ismét magas szinten folytassák a tárgyalásokat. 1959 végén - ekkor már működött a KFKI kisteljesítményű reaktora - *Kiss Árpád*, mint az Országos Tervhivatal (OT) elnöke, röviden tájékoztatta a kormányt a Magyarország és a Szovjetunió között kötött, az atomenergia békés felhasználásáról szóló megállapodásról, amely szerinte az atomenergia széleskörű bevezetését szolgálta. 1961-ben szovjet-magyar tervkonzultációra került sor, de ekkor a szovjet fél még korainak ítélte a magyarországi atomerőmű megépítését.

Alacsonyabb szinten természetesen folytatódott az előkészületek. *Kökény Mihály* 1964. április 27-ei keltezésű feljegyzésében leszögezte, hogy Magyarország a baráti országokkal, mindenek előtt a Szovjetunióval együttműködve kezdeni az atomerőmű építési programot. 1964-ben Apró Antal miniszterelnök-helyettes levélben **(Lásd a 2. dokumentumot!)** fordult D. F. Usztyinovhoz, a Szovjetunió miniszterelnök-helyetteséhez. A levélben *Apró Antal* felelevenítette azt a korábbi javaslatot, hogy az érdekelt országok bevonásával, Munkács közelében kellene építeni atomerőművet, s ez ügyben további tárgyalásokat javasolt.

A magyar gazdasági vezetésén belül azonban vita tovább folytatódott az energia ellátás súlypontjairól, s az ellentétes koncepciók mögött felfedezhető az olaj- és az atomlobby azóta is eldöntetlen harca. 1965 decemberében a Nehézipari Minisztériumban (NIM) az erőmű-építési elgondolásokról jelentés készült a Kormány részére. A nehézipari miniszter, *Lévárdi Ferenc* által aláírt terjedelmes, 22 oldalas jelentés számba vette a szóba jöhető energiaforrásokat, illetve erőműveket (villamos-energia-, vízi-, hőszolgáltató-, atom), és *atomerőmű építését* sürgette.

A jelentést keményen bírálta *Sebestyén János*, **(Lásd a 3. dokumentumot!)** az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság (OMFB) elnökhelyettese és *Vályi Péter*, az OT elnökhelyettese is. *Sebestyén János* szerint nem helyes abból kiindulni, hogy a fenyegető energiahányból az egyetlen kiút az atomerőmű létesítése. Emlékeztetett rá, hogy az 1961 februárjában lezajlott szovjet-magyar tervekonzultáció során a szovjet fél nem javasolta, hogy belátható időn belül atomerőmű épüljön Magyarországon, mivel erre még nincs meg a kellő gazdasági és műszaki tapasztalat. Az energiahordozók importjánál az MT Gazdasági Bizottság által elfogadott OMFB tanulmányok a következő sorrendet állították fel: nyersolaj, földgáz, fűtőolaj, szén, koks és csak utolsósorban a villamos energia. *Sebestyén* a későbbiekben is ehhez ragaszkodott. *Vályi Péter* nem értett egyet azzal, hogy az anyagi műszaki összefüggések megfelelő ismerete nélkül szülessen döntés egy majdnem tíz milliárd Ft-os beruházás megvalósításáról. **(Lásd a 4. dokumentumot!)**

A politikai szempontok azonban erősebbnek bizonyultak, hiszen az MSZMP Politikai Bizottsága 1965. december 15-ei ülésén tájékoztatót hallgatott meg egy 800 MW teljesítményű szovjet atomerőmű rövidített tervdokumentációjáról és a KGST Atomenergia Állandó Bizottságának üléséről. Az elhangzottak alapján azt ajánlotta Gazdasági Bizottságnak, hogy „dolgozza ki az atomerőmű építésével kapcsolatos magyar álláspontot, és a Minisztertanács kezdjen kétoldali konzultációs tárgyalást a szovjet kormánnyal az atomerőmű építéséről.” A Minisztertanács 1966. februári 17-ei ülésén e kérdésben lezajlott vitában Kiss Árpád - PB határozat ismeretének ellenére - is a halasztást javasolta, a nehézipari miniszter viszont kijelentette, hogy az „egyéni vélemények miatt nem szabad elhúzni az energiabázis fejlesztésére vonatkozó elgondolások megvalósítását.

1966. május 12-ei ülésén a Kormány irányelveket határozott meg a Szovjetunióba utazó delegáció számára, majd júliusban tájékoztatót hallgatott meg a „magyar atomerőmű felállításával kapcsolatos szovjetunióbeli tárgyalásokról”

1966. december 21-én, karácsony előtt megérkezett a szovjet delegáció a tárgyalások befejezésére és az egyezmény megkötésére. Az egyhetes látogatás természetesen nem csak „megfeszített” munkával telt el. A megbeszélések mellett néhány üzemet is meglátogattak -jellemző módon 24-én, szombaton -, de a hangsúly a balatonöszödi üdülésen, a balatonfüredi pincegazdaság borkóstolóval egybekötött megtekintésén volt, és nem maradhatott el a vadászat sem. **(Lásd az 5. dokumentumot!)** 1966. december 28-án Apró Antal miniszterelnök-helyettes és V. N. Novikov, a Szovjetunió Minisztertanácsának elnökhelyettese mellékesen aláírta a már előkészített egyezményt. Az egyezmény aláírásáról a Minisztertanács 1967. január 5-én fogadta el a jelentést **(Lásd a 6. dokumentumot!)**

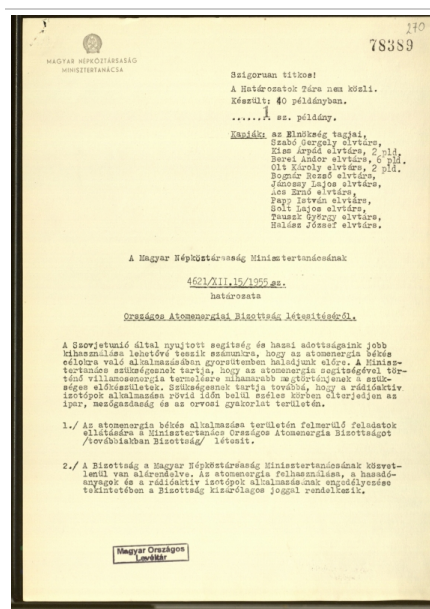
A megállapodás értelmében a szovjet szakemberek elkészítik a műszaki tervdokumentációt és a kiviteli terveket, szállítják a szükséges berendezéseket és műszereket, konzultációkat tartanak és elvégzik a különösen bonyolult szerelési munkákat; az atomerőmű üzemeltetésének időszakában szállítják majd a nukleáris tüzelőanyagot. A magyar szervezetek munkatársai kiválasztják a telephelyet, elvégzik az atomerőműhöz tartozó minden létesítmény építési és szerelési munkáit, a Szovjetunió által szállítandó berendezéseken és műszereken kívül legyártják a még szükségeseket. A Szovjetuniótól kapott berendezések, műszerek, anyagok kifizetésére a Szovjetunió 50 millió rubel hitelt nyújt, amit tíz év alatt kell törleszteni.

Az Egyezményt hamarosan módosítani kellett, de rövidesen megkezdődhetett az építkezés Pakson. A munkálatok folyamán azonban számtalan probléma merült fel, így az Atomerőmű csak 1982-től bevált energiát.

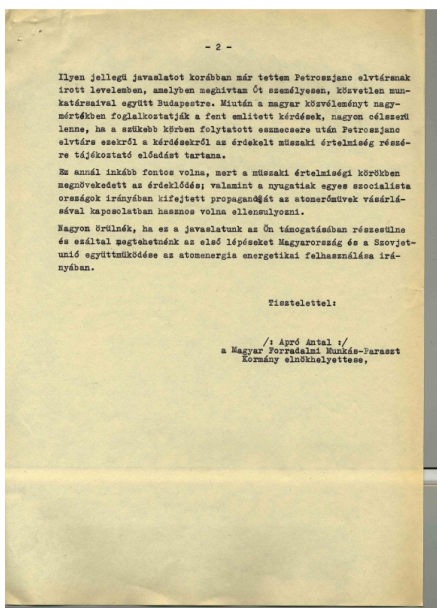
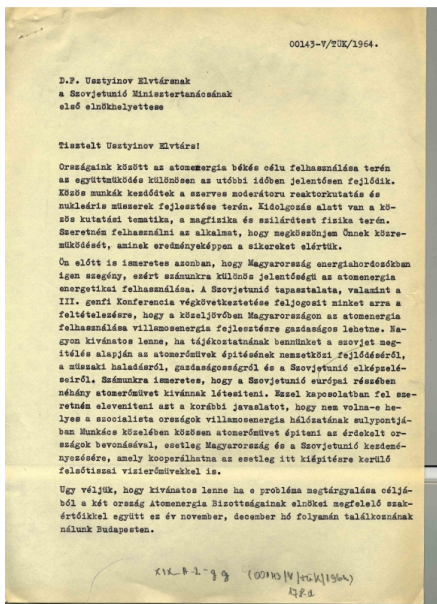
Források

1. forrás

1. A Minisztertanács 4621. (XII. 15.) 1955 Mt. sz. határozata az Országos Atomenergia Bizottság létesítéséről (1955. december 6.)

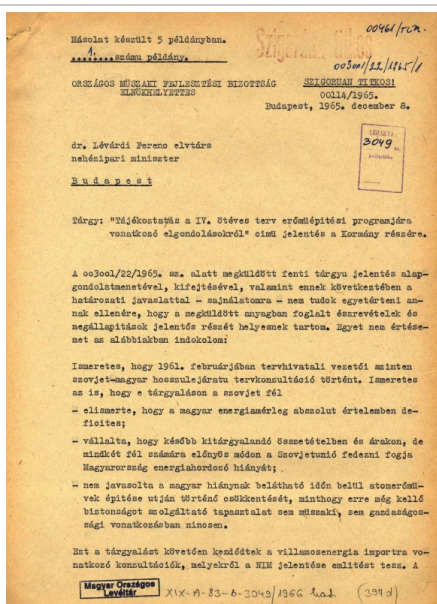

Jelzet: MOL XIX-A-2-gg-00143-V-TÜK-1964. (Magyar Országos Levéltár - Központi kormányzati szervek - Minisztertanács titkársága - Apró Antal miniszterelnökhelyettes iratai) - Levéltervezet, aláírás és hitelesítés nélkül.

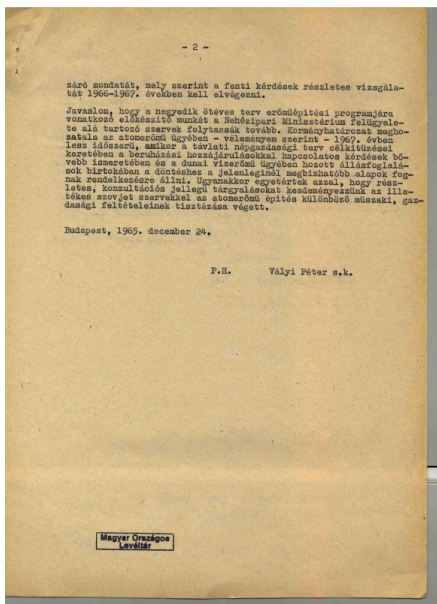
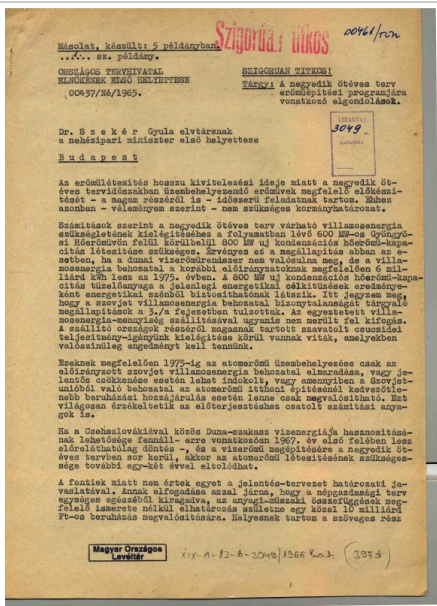
3. forrás

3. Sebestyén Jánosnak, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság elnökhelyettesének véleménye a Nehézipari Minisztérium erőműépítési programjáról (1965. december 8.)

4. Vályi Péternek, az Országos Tervhivatal elnökhelyettesének véleménye a Nehézipari Minisztérium erőműépítési programjáról (1965. december 24.)

Jelzet: MOL XIX-A-83-b-3049/1966. sz. MT hat. (Magyar Országos Levéltár - Központi kormányzati szervek - Minisztertanács - Előterjesztések és határozatok) - 1. számú másolati példány, aláírás nélkül.

5. forrás

5. A erőműépítési egyezmény aláírása. A Magyarországra érkezett szovjet kormányküldöttség programja (1966. december 21-28.)

Magyar Országos
Légió

P r o g r a m

V.N. Novikov, a Szovjetunió Minisztertanácsának elnökhelyettese és delegációjának részére az amszterdami építési szerződés aláírásával kapcsolatban.

- A magyar delegáció vezetője: Apró Antal elvtárs.
- A magyar delegáció tagjai: Vályi Péter, Szalai Béla, Koles Altonárd, Lévai András, Kókény Mihály, Szabó Benjámin elvtársak.
- A magyar delegáció szakértői: Réti Károly, Vadász Soltán, Ósosi Mihály, Katona Péter, Ujgay Ferenc, Kádár Béla László, Józsa Miklós, Erb Sándor elvtársak.
- Tolmács: Vajovics Vladimir
- A szovjet delegáció vezetője: V.N. Novikov elvtárs.
- A szovjet delegáció tagjai: A.M. Petrosszjano, I.V. Alohannov, N.N. Csapurnakov elvtársak.
- A szovjet delegáció szakértői: Szukov, Malahov, Csulincev elvtársak és Iszunova elvtársné.

Magyar Országos Légió

K11-A-2-99 K1165/1968.11.20 K (235)

- 2 -

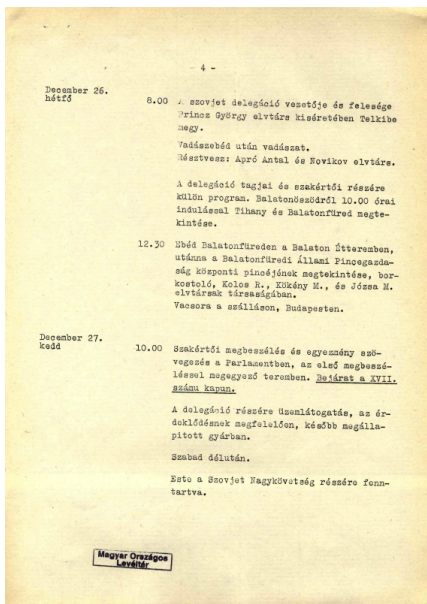
1966. december 21. szombat 22.20 Keleti pályaudvarra érkezik ALJAHANOV elvtárs, a delegáció tagja, valamint MALAHOV elvtárs és ISZUHJOVA elvtársné szakértők. Fogadásra részt vesz Vályi Péter, Kókény Mihály, Józsa Miklós, Erb Sándor elvtárs és a Szovjet Nagykövetség meghívottja. Megérkezés után a szállásán /Hétfő este 11.4./ rövid megbeszélés.
- December 22. csütörtök 10.00 Szakértői megbeszélés a Parlament fősalot 58. számú tornácban. Palárist a Parlament XVII. sz. kápolnája! A megbeszélésen részt vesznek: a magyar delegáció tagjai és szakértői, valamint a már megérkezett szovjet delegáció tagjai és szakértői. A megbeszélés szikésg szerint csütörtök délután folytatódik.
- 22.20 Keleti pályaudvarra érkezik Novikov elvtárs és felesége, valamint a tárgyalásra érkezett delegáció többi tagja és szakértője. Fogadásukra megjelennek: a magyar delegáció vezetője és tagjai, a Külügyminisztérium és a Nagykövetség képviselői. /Nyitvatartás a kormányváltásban, Keresztúti oldalon 22.00 órákor./ Megérkezés és üdvözlés után a szállásra hoztatnak.
- December 23. péntek 9.30 Szakértői megbeszélés Apró elvtársnak a hivatali helyiségében Novikov elvtársal. Tolmács: Vajovics Vladimir elvtárs.

Magyar Országos Légió

- 3 -

- 10.00 Flakadria úlső a minisztertanácsai tornácban. Parlament fősalot 64. Érkezés a XVI. sz. kápolnája. Részt vesz: a teljes szovjet és magyar delegáció, valamint szakértők. Ebéd a szálláson.
- 15.00 Üzemeltetés a delegáció részére. A delegációt elkísérik a Kohó- és Gépipari Minisztérium illetékes miniszterhelyettese.
- 20.00 A delegáció részére Apró Antal elvtárs vezetése alá a Hírszerzői Társaságban. Részt vesz: a szovjet delegáció valamennyi tagja és a magyar delegáció tagjai, a Külügyminisztérium és a Szovjet Nagykövetség képviselője.
- December 24. szombat Reggeli után a delegáció érdeklődésének megfelelően üzemeltetés szesznelombettin az érdemben, vagy Szikostehárváron a kormánytanácsban. Látogatás után a szovjet delegáció és szakértői a balatonudvari kormányváltásba mennek gépkocsikkal. Ebéd a kormányudvarban. A delegációt elkísérik: Prinsz György és Erb Sándor elvtársak.
- December 25. vasárnap Pihenő nap. Kivételsg szerint kisebb helyi kirándulás.

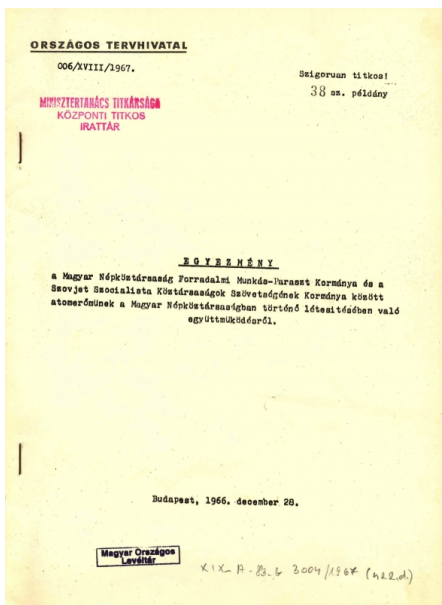
Magyar Országos Légió

Jelzet: MOL XIX-A-2-gg-XII-65-1966- TÜK (Magyar Országos Levéltár - Központi kormányzati szervek - Minisztertanács titkársága - Apró Antal miniszterelnök-helyettes iratai) - Másolat, aláírás és hitelesítés nélkül.

6. forrás

6. A magyar atomerő építéséről szóló egyezmény. (1966. december 28.) Jelentés a kormánynak (1967. január 5.)

E G Y E Z M É N Y

a Magyar Népköztársaság Forradalmi Munkás-Pártjának Kormányának és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének Kormányának között a stacionárius és a Magyar Népköztársaságban történő létesítésben való együttműködésről.

A Magyar Népköztársaság Forradalmi Munkás-Pártjának Kormányának és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének Kormányának,

a Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége között fennálló baráti kapcsolatokból és a kölcsönös segítségnyújtás szocialista alapelveiből kiindulva,

nagy jelentőséget tulajdonítva a népgazdaság fejlődése szempontjából az atomenergia békés célokra történő felhasználásának,

törekedve az említett területen a két ország közötti együttműködés továbbfejlesztésére,

az alábbiakban állapodott meg:

1. Cikk

A Magyar Népköztársaság Forradalmi Munkás-Pártjának Kormányának és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének Kormányának illetékes szervezeteinek közösen megállapították, hogy 800 MW kapacitású, két, egymásként 400 MW /villamos/ teljesítmőképességű VVER tanktípusú reaktorral felszerelt atomerőműnek a Magyar Népköztársaságban történő létesítését és üzembehelyezését.

A létesítendő atomerőmű alapvető műszaki-gazdasági mutatóit a Szerződő Felek illetékes szervezete az atomerőmű műszaki tervai segítségével a jelen Egyezmény aláírásának napján egyeztetve.

Emek során a Felek törekedni fognak az atomerőmű műszaki-gazdasági mutatóinak a további tökéletesítésére, amelyeket az atomerőműre vonatkozó

Magyar Országos Levéltár

- 3 -

Köztársaságok Szövetségéből szállítandó berendezések szerelés-vezetéseinek végzésére és szükség esetén a különbségekben bonyolult speciális szerelési munkálatok elvégzésére;

- ellátják az atomerőmű magyar személyzettel végzendő üzembehelyezési és beszállítási munkáinak műszaki vezetését;

- magyar szakembereket fogadják műszaki konzultációk és szakértői tevékenység végeztetésére, továbbá magyar személyzet és üzemeltetőket fogadják üzem-technikai betanítás céljából.

3. Cikk

Az atomerőmű megvalósítása érdekében az illetékes magyar szervezetek:

- szovjet szakemberek konzultációjának igénybevételével elvégzik az atomerőmű telepítésének kiválasztásához szükséges összes munkát és megadják a szovjet szervezetek számára a szerelési munkák elvégzéséhez szükséges kiinduló és egyéb adatokat;

- elvégzik az atomerőműhöz tartozó minden épület és létesítmény építést és szerelési munkáit, a jelen Egyezmény 2. Cikkében foglalt rendelkezések figyelembevételével;

- elvégzik az atomerőmű összes segédlétesítményének, valamint a kerítésen belüli egyéb létesítményének tervezését, építését, szerelését és üzembehelyezési munkáit, a Felek a munkák megosztására vonatkozó megállapodásuknak megfelelően;

- a jelen Egyezmény 2. Cikkének, valamint a felek szállítási-megosztási megállapodásának megfelelően a szovjet szervezetek által szállítandó berendezésekben, alkatrészekben és anyagokban kívül legyártják és szállítják az atomerőműhöz, segédüzeméhez és egyéb létesítményeinek szükséges astatát a berendezésekhez, alkatrészekhez és anyagokhoz, amelyek szállítását a megosztási megállapodásban a magyar oldali segédre vállalkozás végzi.

Magyar Országos Levéltár

- 4 -

4. Cikk

A Szerződő Felek az atomerőmű részére szállítandó technológiai berendezések, alkatrészek és anyagok kifizetésére a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének Kormányának 50 millió rubel / 1 rubel 0,987412 gr. tiszta aranyat tartalmaz / terjedő hitelt nyújtja a Magyar Népköztársaság Forradalmi Munkás-Pártjának Kormányának, évi 2 % kamattal.

5. Cikk

A jelen Egyezmény szerinti nyújtott hitelt a Magyar Népköztársaság Forradalmi Munkás-Pártjának Kormányának 10 év alatt, évenként egyenlő részletekben törleszteti, a hitel megfellelő részének felhasználását követő évtől kezdődően.

A hitel megfellelő része felhasználásának időpontjától számított kamatot azon évet követő év I. negyedévében kell megfizetni, amely év után a kamatot felszámítják.

Az utolsó kamatfizetés a hitelszerződés eszközölt utolsó törlesztéssel egyidejűleg történik.

A hitelt és az az után eszámított kamatokat a Magyar Fél a mindenkor érvényes magyar-szovjet áruexportforgalmi és fizetési megállapodás alapján magyar árukra a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségébe történő szállításával törleszti, illetőleg fizeti meg.

Amennyiben a szállítandó berendezések, alkatrészek és anyagok értéke meghaladja a jelen Egyezmény szerinti nyújtott hitel összegét, ezt a többletszösséget a Magyar Fél a mindenkor érvényben lévő magyar-szovjet áruexportforgalmi és fizetési megállapodás szerint fizeti meg.

6. Cikk

A Magyar Nemzeti Bank és a Szovjet Állami Bankja a jelen Egyezmény alapján nyújtott hitel felhasználásának és törlesztésének, valamint a hitel után felszámított kamatok kifizetésének nyilvántartása céljából kölcsönösen speciális rubel-hitelviszámít nyitnak egymás részére és

Magyar Országos Levéltár

Községen határozzák meg a fent említett szaklák vezetőinek és a hitel elszámolásának rendjét.

7 Cikk

A Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségéből az atomerőmű elől és másból illetéktelenül kért kiadások teljesítését, valamint a teljesítendő tervekkel munkákért, a munkadíjakért és szakértői tevékenységért esedékes fizetéseket, továbbá a szovjet szervezeteknek a jelen Egyezményből eredő kötelezettségei teljesítésével összefüggő minden egyéb költés megfizetését - a 4 Cikkben előírtakhoz hűtel tenéren munkadíjak fizetéseinek kivételével - a Magyar Fél a mindenkor érvényes magyar-szovjet árucserérőlvalmi és fizetési megállapodás szerinti teljesíti.

8 Cikk

As illetékes magyar és szovjet szervezetek a jelen Egyezmény 2 Cikkében előírtakhoz berendezések, műszerek és anyagok szállításán és egyéb műszaki szolgáltatások teljesítésére szerződéseket kötnék egymással. A szerződések megkötésénél a felek irányadóak fogják tekinteni a komplett berendezések költségei szállítását és a műszaki szolgáltatások egyéb feltait szabályozó, érvényben lévő megállapodásokat.

A jelen Egyezmény 2 és 3 Cikkében felütemelt berendezések, műszerek és anyagok szállításának és munkálatok teljesítésének mértékét és határidőit az illetékes magyar és szovjet szervezetek a jelen Egyezmény 1 és 2 számú Mellékletei alapján fogják a szerződések megkötésekor egyeztetni.

Ha a szerződések teljesítése során a berendezéseket szállító üzemekben magyar vagy szovjet szakértők jelenléte válik szükségessé, a Felek az 1965. október 29-i magyar-szovjet Jegyzőkönyvet fogják irányadóknak tekinteni.

9 Cikk

A jelen Egyezményben előírtakhoz kötelezettségek teljesítéséhez szovjet szakembereknek a Magyar Népköztársaságba történő kiküldetésére az 1959. január 28-án kelt, a magyar szakembereknek a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége és a szovjet szakembereknek a Magyar Népköztársaságba műszaki segítség és egyéb szolgáltatások nyújtása céljából történő kiküldetésének feltételeiről szóló magyar-szovjet Megállapodás és az 1965. május 29-én kelt magyar-szovjet Jegyzőkönyv szerint történik.

A Magyar Népköztársaságba kiküldendő szovjet szakértők létszámát, szakmankénti megosztását és a kiküldetés időtartamát a Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége illetékes szervezetei közös megegyezéssel fogják megállapítani.

10 Cikk

Magyar szakembereknek a jelen Egyezményben előírtakhoz üzemi-technikai betanítás céljából a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségében történő fogadása Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége illetékes szervezetei által közösen egyeztetett létszámában, szakmankénti megosztásban és időtartamra, valamint a magyar és szovjet szakemberek és munkások üzemi-technikai oktatásának feltételeiről szóló, 1959. január 28-án kelt magyar-szovjet Megállapodásnak megfelelően történik.

Magyar szakértőknek konzultáció és szakértői tevékenység céljából a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségében történő fogadása Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége illetékes szervezetei által egyeztetett létszámában, szakmankénti megosztásban és időtartamra, az 1965. május 29-én kelt magyar-szovjet Jegyzőkönyv feltételei szerint fog történni.

11 Cikk

A jelen Egyezmény alapján a Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége illetékes szervezetei által kaptak

Magyar Országos Levéltár

9 Cikk

A jelen Egyezményben előírtakhoz kötelezettségek teljesítéséhez szovjet szakembereknek a Magyar Népköztársaságba történő kiküldetésére az 1959. január 28-án kelt, a magyar szakembereknek a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége és a szovjet szakembereknek a Magyar Népköztársaságba műszaki segítség és egyéb szolgáltatások nyújtása céljából történő kiküldetésének feltételeiről szóló magyar-szovjet Megállapodás és az 1965. május 29-én kelt magyar-szovjet Jegyzőkönyv szerint történik.

A Magyar Népköztársaságba kiküldendő szovjet szakértők létszámát, szakmankénti megosztását és a kiküldetés időtartamát a Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége illetékes szervezetei közös megegyezéssel fogják megállapítani.

10 Cikk

Magyar szakembereknek a jelen Egyezményben előírtakhoz üzemi-technikai betanítás céljából a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségében történő fogadása Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége illetékes szervezetei által közösen egyeztetett létszámában, szakmankénti megosztásban és időtartamra, valamint a magyar és szovjet szakemberek és munkások üzemi-technikai oktatásának feltételeiről szóló, 1959. január 28-án kelt magyar-szovjet Megállapodásnak megfelelően történik.

Magyar szakértőknek konzultáció és szakértői tevékenység céljából a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségében történő fogadása Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége illetékes szervezetei által egyeztetett létszámában, szakmankénti megosztásban és időtartamra, az 1965. május 29-én kelt magyar-szovjet Jegyzőkönyv feltételei szerint fog történni.

11 Cikk

A jelen Egyezmény alapján a Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége illetékes szervezetei által kaptak

Magyar Országos Levéltár

üzemi dokumentációk a Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége illetékes szervezeteinek egyeztetése nélkül más országok teremtésére és jogi személyeknek nem adhatók át.

12 Cikk

A jelen Egyezmény aláírása napján lép hatályba és a Szerződő Felek jelen Egyezményben előírtakhoz kötelezettségei teljesítésének időpontjáig marad érvényben.

Készült Budapesten, 1966. december hó 26 napján, két eredeti példányban, magyar és orosz nyelven azaz, hogy mindkét szöveg egyenlő érvényű.

Apró Antal s.k. A Magyar Népköztársaság Forradalmi Munkás-Pártjának Körszámja meghatalmazásából V. Novikov s.k. A Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége Körszámja meghatalmazásából

Magyar Országos Levéltár

1.sz. Melléklet

A MKK Kormány és a SzSzkK Kormány között a Magyar Népköztársaságban atomerőmű létesítésében kötendő együttműködésről szóló 1966. évi. 28-án kelt Megállapodás-hoz.

Az alapvető tervezési munkák teljesítésének határidői

Sor-szám	A munkák megnevezése	Teljesítési határidő	A munkák teljesítésért felelős
1.	2.	3.	4.
1.	Az atomerőmű műszaki terve előkészítésének feladat-terve, beleértve a helybéli kivitelezést	1967.I.n.é.	MNK
2.	A műszaki terv kidolgozásában szükséges felirattal utasítók /műszaki felirattal, geológia, hidrológia, terepfelvetel stb./ átadása	1967.III.n.é.	MNK
3.	Az atomerőmű műszaki tervének kidolgozása	1968.II.n.é.	SzSzkK
4.	A műszaki terv megvizsgálása és jóváhagyása, a berendezések, készülékek, műszerek stb. szállítási mód megbeszélése, a szállított és a megrendelő egyidejű jóváhagyása mellett	1968.IV.n.é.	MNK
5.	Az atomerőmű kiviteli tervéhez szükséges felirattal utasítók, tomitások, valamint a berendezések, műszerek stb. vonatkozó azon műszaki dokumentáció /körvonalrajzok, villamos hálózati ábrák, műszaki jellemzők stb./ átadása a szállító részére, amelyet a megrendelő az atomerőmű kivitelezési rajzainak kidolgozásához ad át.	1969.II.n.é.	MNK

Magyar Országos Levéltár

- 2 -

1.	2.	3.	4.
6.	A kiviteli terv kidolgozása a későbbiek során egyeztetésre kerülő ütemterv szerint történik		MNK SzSzkK

Megjegyzés:

- A munka teljesítésére a jelen Mellékletben feltüntetett határidők megállapítása abból kiindulva történt, hogy a Magyar Pól az atomerőmű építésével kapcsolatos előkészítő munkákat /felvetelést/ 1970-re, az alapvető építési és szerelési munkálatoknak a helyszínen való megkezdését 1971-re irányozza elő.
- Részletesebben az 1971. évi építésszerelési munkálatok egyidejűre vonatkozó kivitelezési tervek átadását 1970. augusztusára irányozzák elő.
- Az atomerőmű műszaki tervének kidolgozása során a szovjet tervező szervnek a jelen egyezmény 3. cikkének az atomerőmű tervezésében a magyar szervezetek részvételére vonatkozó rendelkezéséből indulnak ki.
- A műszaki dokumentációt orosz nyelven adják át.

Magyar Országos Levéltár

2.sz. Melléklet

A MKK Kormány és a SzSzkK Kormány között a Magyar Népköztársaságban atomerőmű létesítésében kötendő együttműködésről szóló 1966. évi. 28-án kelt Megállapodás-hoz.

Az atomerőmű berendezései szállításának és üzembehelyezésének ÜTEMTERVE

1.	A fő- és a segédberendezések szállítása és szerelése technológiájának megfelelően: első egységhez	- 1971. I.n.é. - 1974. I.n.é.
2.	Üzembehelyezés: első egység	- 1975. IV.n.é.
	második egység	- az első egység üzembehelyezése után egy-két évvel.

Megjegyzés: A jelen Mellékletben előírt határidők betartása érdekében szükséges, hogy az illetékes magyar és szovjet szervezetek legkésőbb a berendezések szállítását megelőző év április 1-ig pontosítsák és megfelelő formában rögzítsék a berendezések szállításának ütemtervét.

Magyar Országos Levéltár

AZ ÜLÉS UTÁN
ADOMÁNY
VISSZAADANDÓ
A M. T. TÜR. NEM.
ÉRS. 1967 JAN - 1

LEHETŐSÉGI
300 M.
TÜR. NEM.

Számosra titkos!
Készült: 50 példányban

J. e. l. e. n. t. t. s.

a Magyar Forradalmi Munkás-Pártos Kormány vérsére
a szovjet esszéírővel történő első magyar atomerőmű létesíté-
sére közzétett közleményéről

MINISZTERTANÁCS TITKARSÁGA
KÖZPONTI TITKOS

IRATKÁR

A Minisztertanács 1966. május 18-1, majd november 17-1 határo-
zatában felhatalmazást adott a Szovjetunióval való tárgyalásra
egy atomerőmű létesítéséről kapcsolatban. Kialakult a Gyula elvtárs
1966. júliusban levelet írt a Szovjetunió kormányához az
atomerőmű berendezésének hitelbe történő vásárlásáról. Kossigin
elvtárs később - 1966. októberben - közölte a szovjet kormány
pozitív választ, amely szerint a Szovjetunió az általa szállítá-
sra kerülő berendezések, műszerek és anyagok kifizetésére a
magyar kormányt 50 millió rubel összegű kölcsönt nyújt 10
éves időtartamra, évi 2 % kamattal.

Kossigin elvtárs válaszelevelében utalt arra is, hogy az általa
közölte - 1967-68 években - felvett, de még fel nem használt
hitelnek azóta rendelkezésünkre állnak. Még kell jegyeznünk azon-
ban, hogy időközben az a vélemény alakult ki, hogy csak a ko-
rábbi hiteleket nem az atomerőmű építéséhez, hanem a vegyipar
- ezen belül is a tinnélgyártás - fejlesztésében volna előse-
rt felhasználni. Elgondoltsunkat a szovjet fél tudomásul vette.

Mindenek alapján került sor a Novikov elvtárs vezette szovjet
kormánydelegáció budapesti tárgyalásaira és az Egyezmény alá-
írására 1966. december 28-án. Az aláírt Egyezmény teljes szöve-
gét mellékeltem. Az Egyezmény tartalma, hogy a két kormány
szervezeti útján együttműködjék egy 600 MW-os atomerőművet,
két egységet 400 MW-os teljesítményű vízgázot tüpess
atomerőműnek a Magyar Népköztársaságban történő létesítésében

Magyar Országos
Levélár

YIX-8-13-V - 3604/1967 (4.1.1)

és üzembehelyezésében. Az Egyezmény szerint az atomerőmű első
blokkja 1975-ben kezd meg próbáimat. Az erőmű teljes fel-
építésére és üzembehelyezésére az 1976-77 években kerül sor.
Az atomerőmű teljes létesítésében a magyar vállalkozás -
működését 15-16 %-ot fogja biztosítani.

Az Egyezmény szerint a szovjet szervek végzik - teljes felelősé-
ggel - az atomerőmű tervezését, valamint koordinálják az atom-
erőmű segédállomásainak tervezését, munkáját, továbbá biztosít-
ják a szállítási-egyensúlyi jogszabályok szerint a komplett atom-
erőműhöz a szükséges berendezéseket, műszereket és anyagokat,
beleértve a hasadóanyagot is. A szovjet fél
biztosítja a magyar személyzet kiképzését, az atomerőmű szov-
jet irányítását és magyar személyzettel történő üzembehelye-
zését és a beszállítási munkák műszaki vezetését.

Az Egyezmény szerint a magyar fél végzi a segédállomásaink
tervezését, az atomerőmű építkezését és szerelési munkálatait,
amelyben a szovjet fél konzultációt, szakértői véleményeket,
valamint tervezési műveletét és szerelés-vezetést biztosít. A
magyar fél szállítja továbbá azokat a berendezéseket, műszere-
ket és anyagokat /elsősorban a nem nukleáris részhez/, amely-
nek szállítását magára vállalja.

Az Egyezmény szerint a szerződés felek illetékes szervezetei a
létesítendő atomerőmű alapvető gazdasági mutatóit az atomerő-
mű műszaki tervezésének megtervezésénél egyeztetik és tö-
rekednek azon műszaki, gazdasági mutatók további tökéletesíté-
sére, amelyeket a magyar félnek 1965-ben átadott rövidített
tervezési tartalma /v. tervezési feladat/ a Minisztertanácsot
1966. novemberben tájékoztattam.

Az atomerőmű 1965-ben átadott rövidített tervezési tartalma szerint
- szovjet viszonyok között - a beruházási egységköltség 140-
160 rubel/kW, amely nem tartalmazza a telephellyel összefüggő

Magyar Országos
Levélár

költségeket. A szovjet delegáció közlése szerint a beruházási
költségek mintegy 20 %-os csökkentését lehet várni és az éven-
egység költséget a szovjet fél 0,5 koppek/kWh-ra kalibálja. Az
atomerőmű közvetlen területműködésére 20 hektár, biztonsági
övezete pedig 3 km sugarú kör, amelyen belül mezőgazdasági te-
vékenység is folytatható, - megfelelő sugárvédelmi ellenőrzés
mellett. A 2. sz. melléklet a környezet sugárbiztonságára is
tartalmaz tájékoztatót.

A voronyezsi típusú atomerő műszaki-gazdasági adatai kedvezőek
és hasonlóak a megfelelő nagyságu amerikai atomerőmű típusúhoz.

Az atomerőmű telepítési helyének kiválasztása a szovjet szakér-
tők berendezési folyamatban van és tekintettel a nagy hővisz-
ságra, az atomerőmű előreláthatólag a Duna mellett - Tolna
megyében - kerülne felépítésre. Az atomerőmű pontos telephelyét
1967. I. negyedévében kell eldönteni.

Az Egyezmény szerint az erőmű műszaki tervei 1968. II. negyedé-
ben kell elkészíteni a szovjet félnek, és a tervezési feladat
végrehajtása 1968. végéig történik meg. Az atomerőmű építési munká-
latait 1970-ben kell megkezdni.

A Szovjetunió a voronyezsi típusú atomerő létesítésére eddig
egyezményt kötött - Magyarországgal kívül - az NDK-val, Bulgáriá-
val, és tárgyalásokat folytat jelenleg Csehszlovákiával is.

Az atomerőművek nemzetközi elterjedéséről a csatló 3. sz. mel-
lékletben adok összefoglalót.

Magyar Országos
Levélár

HATÁROZATI JAVASLAT

- 1./ A Magyar Felsőházi Munkács-Panaszt Kormány tudomásul veszi a magyar-észorjot atomerőművi Egyezményről szóló jelentést.
- 2./ A kormány feladhatja a nehézipari minisztert, hogy a Tervehivattal és az érdekeltektől miniszterekkel egyetértésben - az Egyezményből fakadó hazai teendőket - terjessze a Gazdasági Bizottság elé és biztosítsa azok végrehajtását.

Budapest, 1967. január 5.

Agó Antal s.k.

Melléklet:

1. sz.: Egyezmény és a határidőket tartalmazó mellékletei.
2. sz.: Tájékoztató a tervezési tervről atomerő-tervezési feladatokról és a környezet megőrzéséről a nehézipari miniszterrel.
3. sz.: Tájékoztató az atomerőművek elterjedéséről.

Magyar Országos Levéltár

Jelzet: MOL-XIX-A-83-b-3004/1967. sz. MT hat. (Magyar Országos Levéltár - Központi kormányzati szervek - Minisztertanács - Előterjesztések és határozatok) - Másolatok, aláírás nélkül.

Címkék:

[Szovjetunió](#) ^[3]

[atomenergia](#) ^[4]

[gazdaság](#) ^[5]

[MDP](#) ^[6]

[MSZMP](#) ^[7]

[KFKI](#) ^[8]

[Minisztertanács](#) ^[9]

[Országos Atomenergia Bizottság](#) ^[10]

[Országos Tervehivatal](#) ^[11]

[Nehézipari Minisztérium](#) ^[12]

Kiadás: 12. évfolyam (2012) 1. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/gazdasag/epuljon_atomeromu_magyarorszagon.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/gazdasag/epuljon_atomeromu_magyarorszagon.html

[2] <http://www.atomeromu.hu/>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szovjetunio>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/atomenergia>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/gazdasag>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mdp>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mszmp>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kfki>

[9] <https://www.archivnet.hu/cimkek/minisztertanacs>

[10] <https://www.archivnet.hu/cimkek/orszagos-atomenergia-bizottsag>

[11] <https://www.archivnet.hu/cimkek/orszagos-tervehivatal>

[12] <https://www.archivnet.hu/cimkek/nehézipari-miniszterium>